

Locuint'a Redactorului
si
Cancellari'a Redactiunii
e in
Straz'a Morariloru Nr. 18.

Sevisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespon-
dintii regulari ai „Federatiunii.“
articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literarin, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune
Pre trei lue . . . 3 fl. v.
Pre sise lue . . . 6 „ „
Pre anulu intregru . . . 12 „ „
Pentru Roman'i'a :
pre an intregru 40 Lei n. = 16 fl. v. v.
„ 6 lue 20 „ „ = 8 „ „
„ 3 — 10 „ „ = 4 „ „
Pentru insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa a tim-
brala pentru fiesce care publica-
tiune separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia.
Unu exemplariu costă 10 cr.

Invitare de prenumeratiune

la Diurnulu politicu

„FEDERATIUNEA“

carele cu 1-a Ianuaru an. MDCCCLXX

dupa doi ani de furtune incepe alu III anu alu
activitatii sale.

Redactiunea diurnulu „Federatiunea“ ince-
pendu cursulu anulu alu III, are inaintea sa unu
trecutu intru adeveru scurtu, dar dupa principiile
si staruintile sale puse pentru binele publicu in
genere si pentru alu natiunii romane in parte si
preste tote, — ca-ci de-si lupta pentru libertatea
comuna, mai vertosu lupta inse pentru natiunea
romana cea desconsiderata si innapoiata, — fara
a trece preste marginile modestiei, Redactiunea
cu multumire pote dice ca acestu scurtu trecutu
au fostu onorificu pentru d'ins'a. Viua dovada
este calduros'a spriginire d'in partea intielegintiei
romane d'in tote partile Romaniei de d'in coce si
de d'incolo de Carpati, — vina dovada este de
alta parte insa-si atentiuinea ce guvernulu tieri
dede Redactiunei nostre, vedindu-se combatutu
de unu principiu a carui-a taria este adeveru
si dreptatea spriginite cu bratie titanice de spiri-
tulu celu potinte alu epocii in carea vietuimu.
Credemu dara ca n'avemu trebuintia d'a mai re-
peti, cu atatu mai putinu a desvolta programulu
nostru.

Titulu ce porta organulu nostru este unu
sistemu pentru reconstituirea si consolidarea pu-
tredulu edificiu alu statulu austriacu, asta-di
ostrungurescu. Este convictiunea nostra ca numai
acestu s'nguru mediu-locu pote scapa monarcia de
prepasti'a la carea, in decadintia sa presinte, gra-
besce cu pasi repedi. Pactulu dualisticu, in locu
de a inhide calea, precum pretindu cei de la po-
tere, au deschis-o mai vertosu spre „federalismu“,
ca-ec, precum am disu-o de nenumerate ori, du-
alismulu insu-si este federalismu dar forte restrinsu,
pentru ca nu s'a inchiatu neci macaru intre done
elemente, ci numai intre corifeii aceluor elemente
si in folosulu aristocratiei carea lu scie exploata
in favorea sa.

Regatul Ungariei au fostu statu federatu.
Ungaria propria, Transilvania si regatul triumitu
alu Croatiei, Slavoniei si Dalmatiei au custatu
federate aprobe una miie de ani, si federate potu
custa inca pe atata, precandu cu Dualismulu nu
o voru duce neci la unu deceniu.

Barbatii de statu ai Ungariei au se pricepa
odata comunitatea si identitatea intereseluor ce
lega elementulu magiaru de celu romanescu si
voru inceta de a persecuta pre aliatulu lor celu
naturalu. Noi li bucinamu, dar pana acum, dorere,
urechie au si nu audu! Noi vomu insiste si neci
chiaru persecutiunile celoru de la potere nu ne
voru abate de a bucina acestu adeveru. Cu tota
nedireptatea ce ni-o facu, nu sentimu ura in
inim'a nostra contra elementulu ai carui-a fii
sunt ei, si nu vomu recede de a predicat fratieta-
tea intre Romani si magiari, precum intre tote
poporele. Libertate inse magiara, nemtiesca, dua-
listica, nu vomu primi, ci libertatea comuna to-
turuor. Vomu combata monopolulu libertatiloru c'vile
si mai vertosu vomu combata cu tota puterea condeiului
si a cuventulu predominantu unei caste si mai
vertosu celei ce sute de ani au sciutu exploata
poporulu in folosulu seu materialu.

Latirea culturai poporale va fi un'a d'in prin-
cipalile nostre preocupatiuni.

Desceptarza consciintiei natiunale in cele trei
milione romani, frati ai celoru cinci milioane de
preste Carpati, au fostu si va fi missiunea nostra.
Candu partea cea mai mare a natiunii respira
aerulu libertatii, unde este acea putere omenesca
care se pota confiscat de la partea cea-lalta aerulu
si lumina?

Vomu veghia pururea a supr'a mariloru in-

terese a le umanitatii este totu si a supr'a ce-
loru vitali ale natiunii romane in parte.

Intielegintia romane conscia detorintiei sale
ne va sprigini pentru ca se nu succumbemu. Ace-
stu sucursu are se fia si intelectualu si moralu
si materialu.

Fara credintia nimene nu lupta, aceta se
fia tare si neclatita in gloriosulu viitoru alu ele-
mentulu nostru eternu si neperitoriu!

Redactiunea.

Pentru Tofaleni

Publicamu numele contributoriloru d'in Oradea-Mare
de pre list'a Dni Popiu. (Vedi Nr. tr.)

SS. Iosifu P. Szilagi Eppu 20 fl., Rdis. Nic. Borbola
prepositu 8 fl., Rdis. Ioanu Popu canonicu abate 6 fl.,
N. N. 1 fl., D. Nicolau Zsiga sen. 10 fl., Rdis. Simeonu
Bica pres. cons. or. 5 fl., Dn'a veduv'a a lui Giorgiu Cova-
ciu 2 fl., Dn'a Paulin'a Romanu nasc. Covaciu 2 fl.,
Dsior'a Veturi'a Romanu 1 fl., Dn'a protopopesa Iulian'a
Rednicu 1 fl., Dn'a Luis'a Murgu nasc. Balcu 1 fl., Dn'a
An'a Dragosiu 2 fl., Dn'a Mari'a Marcusiu nasc. Borosiu
1 fl., D. Paulu Fasta preotu 4 fl., Dsior'a Florentin'a Fa-
sia 1 fl., Dsior'a Alesandrin'a Fasta 50 cr., Dsior'a Mari'a
Vegsieu 1 fl., Dsior'a Cornelia Lazaru 2 fl., Dn'a Maria
Popu 1 fl., D. Nicolau Diamandi comerciantu 2 fl., D. Nic.
Zsiga ian. 2 fl., D. Paulu Vela profes. 1 galb., D. Gior-
giu Horvatu dia. 50 cr., D. Ioanu Fasta adv. 2 fl., D.
Alesandru Dragosiu 2 fl., Alos. Dragosiu fiulu 60 cr.,
D. Ioanu Bojaru adj. de adv. 1 fl., D. Nic. Zigrea adj.
de adv. 1 fl., Dnii juristi Mich. Baru 1 fl., Ioanu Popu
cura. III. 1 fl., Iuliu Coroianu 1 fl., Paulu Popu 1 fl., Se-
bastianu Andru 1 fl., Traianu Bogdanu 50 cr., Iosifu
Serbu 1 fl., Alesandru Stetiu 1 fl., Augustinu Rezeiu 1
fl., Demetriu Suci 30 cr., Simeonu Horvatu 30 cr., Ioanu
Pintea 1 fl., Vasiliu Popovicu 30 cr., Ioanu Trifu 50 cr.,
D. Iosifu Vesa v.-not. cons. or. 1 fl. D. Petru Pantea adj.
com. 1 fl., D. Giorgiu Baciu adj. com. 50 cr., D. Marcu
Dalicu adj. com. 50 cr., D. Giorgiu Ciora cantoriu 16
cr., Alesandru Fasta 50 cr., Studintii d'in semin. gr. cat.
Aur. Popu 20 cr., Nic. Maioru 30 cr., Vasiliu Sabou 1 fl.,
Aloisiu Nistoru 20 cr., Ioanu Moga 20 cr., Ioanu Venteru
20 cr., Stefanu Miculu 30 cr., Giorgiu Sfurlea 20 cr.,
Ales. Popu 30 cr., Teod. Ciulu 20 cr., Ladisl. Tamasiu
20 cr., Mich. Popu 30 cr., Greg. Cosma 50 cr., Giorgiu
Baba 30 cr., Iosifu Sabou 20 cr., Ales. Dragomiru 10 cr.,
Tiberiu Gaelu 10 cr., Ludovicu Rezeiu 10 cr., Traianu
Farcasiu 10 cr., Ang. Branu 10 cr., Ant. Fritea 10 cr.,
Elia Totu 10 cr., Ioanu Cocisiu 10 cr., Ludov. Intie 10
cr., Ioanu Illesiu 10 cr., Preparandii gr. cat. Dem. Bi-
bartiu 10 cr., Teod. Groza 10 cr., Ales. Mezeiu 20 cr.,
Ioanu Silagi 10 cr. In urma Iustinu Popiu 5 fl. 74 cr.,
— Sum'a 104 fl. si 1 galbenu.

Procesulu de presa mai nou alu „Federatiunei.“

Ionu Porutiu primi in 4 a lunei curinte ur
matoriulu actu de acusatune:

Nr. 59.

Tribunalulu de presa.

Present. in 21 dec. 1869.

Spectabilulu juriu lu districtulu de Pest'a.

Actulu de acusatune

alu lui Ioanu Szabó, subdirectore alu causeluor
regesci si procuroru generale in causele de presa
pentru districtulu de Pest'a

contra lui Ionu Porutiu, locuitoriu in Pest'a,

in caus'a delictulu e presa
cuprinsu in numerulu 112—297
alu diurnulu „F e d e r a t i u n e a“.

2520
1869.

Spectabilu juriu!

In numerulu 112—297 de la 13 octobru (1
octobru dupa stilulu vechiu) alu diurnulu „F e d e r a t i u n e a“
edatu in limb'a romana prin Alesan-

dru Romanu, sub responsabilitatea redactorulu in-
terimalu Ionu Porutiu, s'au publicatu, — precum
areta traductiunea autentica de sub B. si nume-
rulu originalu de sub C. alaturate c'atra actele de
investigatiune sub %, — unu telegramu relativu
la sentintia esecutata in favorulu actorulu bar.
Carol Apor contra d'feleriloru d'in comun'a Tofa-
leu, districtulu Muresiului, si, de odata cu telegra-
mulu mentiunatu, unu articlu de fundu relativu
la ace'a-si afacere, in care articlu Romanii d'in
Transilvania, in urmare afirmatiunei ca oprime-
rea exercitata a supr'a lor nu se mai pote suferi,
sunt provocati la conturbarea violenta a pazei
publice si a ordinei. Dreptu ace'a dupa ce, — in
urm'a plangerei mele prezentata judecatoriei de in-
structiune pentru districtulu de Pest'a in 7 a lunei
curente sub Nr. 2451, — se efectui investigatiu-
nea: am onorea a substerne, alaturandu tote
actele relative la aceta afacere, urmatoriulu

Actu de acusatune.

In telegramulu ce servece de introductiune
la articulu incriminatu se espune, ca baronulu
Carol Apor, presedinte alu tablei regesci, a
esposesionatu pre comun'a romana Tofaleu, ca es-
posesionar'a s'a facutu prin tribunalulu, ca 300 su-
flete, 26 familie cu copiii in leganu, sunt espuse
de 8 dile elementeluor naturei in midiu-loculu
drumului si ca tota averea si rodulu d'in anulu
presinte li s'a licitatu.

Dupa publicarea acestui telegramu, in aline'a
prima a articulu de fundu relativu la cuprinsulu
telegramulu, se dice:

„Telegramulu ce lu publicaramu mai susu ni da una
trista si infioratoria dovada, ca arbitriuulu si anarcia
si a ajunsu culmea in Transilvania, ca starea acestui
principatu nefericitu nu se mai pote suferi si ca de voru
continua aristocratii magiari impilrile lor, Romani-
loru nu li va remane decatu se strige „pro ara et focis.“

Insu si inceputulu acestui articlu areta in
modu espresu intentiunea autorulu ca, — destep-
tandu in poporulu romanu pasiunea oprimerei ce
nu se mai pote suferi, — se provoce in elu con-
victiu ea ca, afara de aperarea proprie, nu este
pentru elu altu mediu-locu de scapare, si ca prin
aceta se lu face aplecatu la conturbarea violenta
a pazei publice si a ordinei, ace'a ce se chiarifica
prin exclamatiunea rebelica: „Pro ara et focis.“

Aceta intentiune seditiosa a autorulu este
dovedita in modu inca mai chiaru prin cuprinsulu
ulterioru alu articulu candu, in aline'a a dou'a,
la intrebarea: „Pentru ce a sovitu poporulu, cu sudo-
rea faciei sale, milioanele cele multe de desdaunare?“ re-
spunde: „Pentru ca asta-di se fia despoiatu de pro-
prietatea sa in modulu celu mai barbaru, pentru ca sute
de suflete se fia aruncate d'in casele lor in mediu-loculu
drumului.“

In aline'a a 4-a era-si: „Nu va trece multu tem-
pu, asta-di mane, tribunalele magiare voru dechiar pre
toti romanii d'in Transilvania de proletari, de omeni
fara de patria, fara de vetra parintiesca. Aceta este
dreptatea!“ Mai departe:

„Tu, poporule, tu n'ai nimicu, tote sunt pro-
prietate esclusiva a ctoru-va familie, cari au singuru
meritu de a nu lucra nimicu, de a se nutri numai d'in
sudorea ta, de a te alunga d'in casele strabuniloru ti.

Apoi: „Ministerulu de justitia magiara d'in Pest'a
ti a infiantatu tribunale urbariali pentru ca se te despoie
de totu ce ai, pentru ca totu pamentulu teu se lu de
nobilimei magiare; aceta este dreptatea ce ti-se face in
constitucionalismulu magiaru.“

In aline'a a 6-a se espune: „Telegramulu mentiu-
natu ni spune, dreptu ace'a, ce are se astepte poporulu
d'in Transilvania d'in partea aristocratiei magiare:
despoiare t'tale de pamentulu seu si una miseria d'intra
cele mai triste; — asid este, ni-s'a rapitu limb'a, natiu-
nalitatea, autonomi'a tieri, urmeza acuma se ni se
rapesca si proprietatea pamentulu. se fimu espusi d'in
locuintele nostre, si betranii si copiii se fia dati in man'a
elementeluor naturei. — Apoi trecundu lu amenintari, in
ace'a-si aline'a dice: „Urmati, domniloru, mai departe
pre aceta cale, veti vede, unde ve va conduce, veti vede,
voi omeni fara sufletu, ce pote se face desperatiunea unui
poporu.“

Era in aline'a a 7-a, provocandu-se in modu espresu la aperarea propria, dice: „In starea de unu assediu spirituale si materialu, in carea ne aflam, nu avem unde se ne adresam decatu la noi insi ne.“

In aline'a a 8-a afirma ca: „pamentulu este alu celoru ce lu cultiva cu sudorea loru.“ In aline'a a 9 a, si finece articolulu cu urmatori'a noua amenintiare:

„Doved'a prin carea se va convinge aristocrati'a magiara de acestu adeveru va fi mare; atunci betranii, ahungati asta di pre strade, se voru repune in locuintiele loru, si dreptatea va fi facuta.“

Considerandu ca poporatiunea romana d'in Transilvani'a este provocata prin cuprinsulu articolulu mentionatu la conturbarea violinta a pacei publice si a ordinii, s'a comisu dara unu delictu de pressa ce are a fi pedepsitu in intielesulu §-lui 9 alu legii de pressa, si dupa ce, in urm'a investigatiunii, Ionu Porutiu a recunoscutu, ca insu-si a scris articolulu mentionatu si l'a publicatu in diariulu „Federatiunea“, redactatu provisorie prin d'insulu, — pre basea acestoru-a acusu pre numitulu Ionu Porutiu, locuitoriu in Pest'a, colaboratoru si redactoru interimalu alu diariulu „Federatiunea“, cu comiterea delictulu de pressa memoratu mai susu.

Rogu dara pre spectacibilulu presidiu alu tribunalulu de pressa, se binevoiesca a defige unu terminu pentru pertractarea acestui delictu de pressa inainte-a juriulu si, considerandu ca articolulu cestiuatulu s'a publicatu in originalu in limb'a romana, se binevoiesca a se ingrigi despre unu interprete in intielesulu §-lui 40 alu ordinatiunii ministrulu de justitia datata d'in 17 maiu 1867, si a me inscientia in modulu indatinatu despre tote aceste, pre mine prin exemplariulu primu, era pre acusatulu prin exemplariulu alu doilea alu actulu de acusatune.

Alu spectacibilulu juriu

umilitu servu

Ioanu Szabó

Subdirectorulu alu causelor regesci, ca procuroru generale in causele de pressa.

Nr. 594.

Tribun. de pres. 1869.

Pentru pertractarea verbale si publica in sala tribunalulu de pressa d'in districtulu Pestei (Pest'a, suburbiulu Iosefu, strada Kerepes, Nr. 65), si pentru enunsierea sentintiei a supr'a delictulu de pressa cuprinsu in acestu actu de acusatune, — siedinti'a juriulu se defige pre 21 ianuariu 1870, 9 ore antemeridiane, si acusatulu Dlu Ionu Porutiu, locuitoriu in Pest'a, este citatu prin acesta decisiune de pre alu doilea exemplariulu alu actulu de acusatune la terminulu memoratu, sub greutatea consecintieloru indicate in ordinatiunea ministeriale datata d'in 17 maiu 1867, era Dlu procuroru generale in causele de pressa este inscientiatu in modu citativu despre acest'a prin exemplariulu antaiu alu actulu de acusatune; totodata

se comunica ambelor parti sub /. registrele juratiloru din Bud'a-Pest'a, cari sunt chiamati a-si da servitiulu lor in acesta afacere de acusatune. Datu Pest'a, 28 decemvre 1869.

Iosifu Sarkány.

presiedinte alu tribunalulu de pressa pentru districtulu Pestei.

Relatiunea Vice-Capitanulu districtuale Codru Dragusianulu, tienuta in siedinti'a comitetulu districtuale centrale in 15. Decembre 1869.

Inclita Universitate districtuale !

Apropiandu-se capetulu anulu 1869 si fiindu Inclit'a Universitate acum'a adunata in ultim'a sa siedintia tri-mestrale, mi-ieu libertate a o intretiené cu oblegat'a relatiune despre starea agendelor nostre municipali, sperandu cum ca in anulu curinte esentiali schimbări dora nu voru mai ocurge.

In genere am se reimprospetediu memoriei Inclitulu Comitetu centrale faptululu celu mai momentosu intemplatu in estu anu, ca adeca in urm'a legiloru aduse in diet'a pestana d'in anulu trecutulu, tier'a nostra Transilvani'a, de facto inceta de a mai esiste ca membru independentu alu santei corone, si i s'a si stersu autonomi'a ce avea garantata prin diplom'a numita leopoldina.

Acestu evenimentulu s'a templatulu cu prim'a Maiu 1869, candu guvernulu regiu transilvanu s'a desfintiatu cu totul, si jurisdicțiunile s'au supusu directe diverseloru ministerie regie ungarice.

Prim'a consecintia a acestei ponderose prefaceri a fostu, ca municipalitatea nostra districtuale, care de la restaurarea sa d'in 1861, s'a folositu puru cu limb'a nationale romana facia cu guvernulu tieriei, d'in prim'a Maiu a. e. canta se-si asterna relatiunile sale Inaltelor Ministerie in limb'a statulu, cea magiara. —

Acestu lucru ne fu forte ingreunatoriu d'in cauza, ca nu posedemu oficiari cu deplin'a cunoscintia a acestei limbe.

A dou'a consecintia este, ca oficiolatu districtuale in una suma de cause urbariali si d'in relatiuni urbariali a devenitu singuru a 2-a instantia, precandu acelea-si cause in prim'a instantia s'au asemnatu Vice-Capitanulu districtuale ca foru de sine statatoriu, fara inse a se inmulti personalele care si mai inainte erau forte debile la numeru.

Totu-si cu ocaziunea statoriei bugetulu pre anulu 1870, in ultim'a sa siedintia, Inclit'a Universitate a propusu inaltulu regimu sistemisarea unui postu de translatoru si a unui-a de vice-notariu secundariu politicu, cu cari pote nu vomu ajunge, concediendu-se propunerea.

Pre la ga acesta calamitate primordiale, avuremu si alt'a in cursulu acestui anu, adeca alegerea de ablegati la

dieta pre trienulu 1869—1871, despre care nu amu se dice altelu, fiindu caus'a publiculu bine cunoscuta, fara numai, ca acesta afacere dupa actual'a stare a legislatiunii nostre e un'a d'in cele mai demoralisatorie pentru poporatiune, pre care in supremulu gradu o face pre timpulu indelungatu netractable si, spre propri'a sa ruina, nepasatoria facia cu detoriele sale cetatienesce, a numitu ne-griginte la solutiunea regnata a contributiunii publice, incatu apoi pre sale esecutiunale solve in dubla si tripla mesura.

Acu este locul se amintescu si despre modalitatea prescrierii, controlarei si incasarei contributiuniloru statulu.

Era unu tempu ferice, candu in statulu nostru legile si prescriptele in acestu respectu constituiau simplicitatea estrema, dara urma absolutismulu diecenulu trecutulu, care complica in catu-va aceste agende, si binisioru ne dedasemu si cu acelea schimbatiuni progresiste, inse acumu de la striformarea susu-memorata a relatiuniloru provinciali incoce, ne bucuramu de legi, prescripte si formatiati contributiunali nu numai eschisivu constitutionali, ci de una lusura civilisatoria, inaintea caroru-a nemtiulu cata se se ascunda cu ce'a ce in tempulu absolutismulu celui mai aprigu isvodise in rubrice, formularie si §§-i.

Inainte de 1848 perceptorele nostru porta unu simplu diariu de dare, si colectorii numai unu batiu lungu crestatu, ori o sarcina de rovasie cu insectiunea sumei de dare asediata de-a-rondulu satulu, si tota femea era in stare se controlodie prescriptiunea si solutiunea momentanu.

Asta-di colectorii comunali, fara risicu de a li se vinde boii si mosi'a, potu lua a supra si colector'a contributiunii numai daca au absolvitu sciintie academice si universitarie, seu posedu minimum doppia scrittura in degetulu celu miou, asi e tabel'a si diariulu respectivu de complicatu.

Mai inainte, darea era definitivu prescripta in cele de antaiu doue lune ale anulu, acumu abié in anulu alu doilea dupa ce s'au esecutatu ab invisis, afla bietulu omu, ca ce a fostu detoriu se solve in anulu trecutulu.

Ceremonialele prescrieriloru contributiunii abié au parecchia in lumea culta.

Canta se facu atenta pre inclit'a universitate a supr'a acestui lucru, ca se intrevina la Inaltulu Ministeriu regiu pentru simplificarea acestoru modalitati incalcite in ultimulu gradu si despunerea, ca pre venitoriu se se prescria durile catu mai de tempuriu.

Pasindu acum'a la numere dupa estrasele impartsite in 11. ale curintei de perceptorele regesci concerninti, contributiunile regie directe pre acestu anu pana acumu prescise taia la sum'a de 146,487 fl. 61 cr. era restantiele d'in anii trecuti la 99,361 „ 51 „ ce preste totu facu sum'a de 245,849 „ 12 „

POESIORIA

Parisu, 6 Dec. 1869.

Amoru si Patria.

Poesie de Brutu Catone Horia, Turinu 1869.

(Fine. *)

In o alta piesa adresata „U nei june Romane“, tenerulu poetu dorece patriei sale o Io a n'a d'Arc; si dupa ce-i spune ca e frumosa, dar' elu nu o pote iubi deca va fi nepasatoria la dorerea patriei; dupa ce i se tenguesce ca junimea a pierdut curagiulu si a ingenuchiatu; ca multi s'au lasatu a se cumpera cu bani, cu ranguri si onori desierte, elu i canta astfelu:

Pe culmea carpatina
Radica tu, vergina,
Drapelulu stramosiescu;

In mani cu dragu lu-stringe,
Si di celui ce plange

„De vrei se ai o tiara,
In munti alerga dara
Cu bravi a te uni;

„Nu potu nici candu se mora
Acele mari popora
Ce aciu a se osti;

„Eterna-e o natiune
Ce sant'a sa misiune
O scie impleni.

*) A se vede nr. tr. alu „Fed.“

„Te lasa de suspine,
Si increde-te in tine,
O bravu poporu romanu;

„Atuncea vei fi tare,
Atunci potere n'are
Barbarulu de tiranu.“

Iubirea umanitati apesate si suferinde, contemplatiunea naturei si amorulu pentru acelu ce are unu sufletu poeticu, sunt izvora nesecate de poesia. Cata frumsetie si catu sentiementu este in viersuri ca aceste:

Noptea-e placuta, grierulu canta
Ascunsu in flori;
Alui Apolo mirisa santa
Dorme pre nori.

Plange pastorulu pe o colina.
Santu-i amoru,
Privighiorea lang' o tulpina
Canta de doru.

Singuru in lume nu gustu placere,
Singuru suspinu;
Pe-alu desperarii sinu de dorere
Fruntea-mi inchinu.

O astfelu de melancolia pote fi justa une-ori candu caus'a ei este o dorere adeverata. Pentru ca trebe a lasa cursu liberu naturei: lacrele sunt binefacatorie. Autorulu acestoru viersuri inse deca a avutu momente de intristare, desolatorie, ca si candu ar' rosi de d'insele, ca nedemne de d'insulu, le recompenseza prin suflarea unei sperantie generose si prin energi'a ce respira mai d'in

tote viersurile sale. Er' candu este inamoratu, cu cata teneretia scie poetulu se vorbesca amantei sale:

Draga vergina,
Tu esti o dina,
Angeru d' amoru;

Eu peregrinu
Tie meynchinu
Si te adoru.

Tu esti o flore
Farmecatore,
Flore de doru;

Flaturu sum eu,
Pe sinulu teu,
Dorescu se moru.

Onorabilulu lectoru va conveni cu mine ca ast-feliu de viersuri, ca cele de pana acu si altelu ca aceste, ce se afla in cartecic'a de care ne intretienemu, sunt flori frumose ale musei romane, cari nu se voru vescedi.

Amu continua inca, dar' citatiunile nostre a u fi pote pre lungu, ca-ci ar' trebui se trecemu in revista multe viersuri asemenea acestora. Totu-si nu ne potemu retiené a nu mai aminti inca cate-va.

Era unu sonetu adresatu „D nei Em R. n. Org.“ cu unu motto in frunte luatulu d'intr'unu poetu alu Italiei: „Se remanemu fara de fi, o mame, dar' se nureman a patria in mane hotiloru“:

Adi ve deschideti, sacre morminte,
Ale atatoru martiri romani,
Cadiuti sub spad'a unoru pagani;
Ascultati umbre nobili cuvinte:

D'in acés'a s'a platitu in cursulu anului curinte, si a nume :

a) D'in restantiele aniloru trecuti	66,127 „ 7 „
b) D'in dotori'a curinte	79,519 „ 85 „
Deci sum'a solutiunei este	145,646 „ 92 „

Prin urmare mai remane 100,202 fl. 20 cr., dara findu că s'au efectuit solutiuni chiaru si in ultimele zile, cari sunt semnate numai la pretorii, restanti'a a mai scadiutu d'in cifr'a de susu si cea actuale se imparte pre tracte asiè :

Tractulu Branului restedia cu	14,715 fl. 8 cr.
„ Mundrei „ „	13,540 „ 28 „
„ Venetici „ „	28,660 „ 22 „
„ Becleanului „ „	15,206 „ 53 „
„ Sambetei „ „	6,631 „ 67 „
„ Porumbacului „ „	13,837 „ 71 „
Totale	92,591 „ 49 „

Afara de acestea aici am să facu si alta reflexiune.

In lips'a unei legi comunale cu validitate pentru tier'a nostra, dupa cum in anulu trecut inca am relatianatu, fostulu capitaniu supremu, Dlu Cavalieru Puscaru, compilase d'in diversele prescripte asiè numitele „Directiv e pentru organisarea comunelor in districtulu Fagarasiulu i“, cari prin una ordinatiune a inaltulu Ministeru de interne s'au intaritu provisorie pana la edarea unei legi pre calea dietale.

Vinu a-mi corege eroarea d'in relatiunea anului trecut, unde disesemu, ca inaltulu Ministeru acele directive le-au intaritu cu o mica si neinecmata exceptiune, ca-cu tocmai acea exceptiune e de mare insemnătate si prejudicioasă in respectulu incasarii dărilor.

In dăsele directive, articulu XX, stă espresu că colectorii de dare pentru incasarea contributiunei au să primesca ori retributiuni contractuali de la comune, ori procente de la contribuianti.

Chiaru acestu d'in urma modu de remuneratiune alu colectoriloru fū desaprobata de inaltulu Ministeru, si celu de antăiu singuru incuviintiatu.

Acumu se areta consecintiele.

Colectorii se tocmece cu comunitatea să-i solve 100 fl. pentru incasarea si transpunerea contributiunei anuale la perceptoratu regiu, apoi percepe acés'a remuneratiune tota deplinu d'in cass'a comunale, in se cătu e anulu dorme si nu incasedia darea, ei parte d'in acés'a o scote cătra finitululu anului unu emisu perceptoralu, facundu spese contribuenteleu căte 50%.

Daca d'in contra, colectorele ar' luà 20% ca spese de incasare de la fia-care contribuente, apoi elu s'ar' sili să eulega singuru dare cătu mai multa, ca-cu altmintro ar' femane nereuneratu, si contribuenteleu inca i-ar'

„Că sum Romana, me sentiu ferice,
Juru a nu cresce in lume sclavi,
Ci copii liberi, copii, de bravi,
Cari tiraniei mane voru dice :
„A batutu or'a ! . . . etc.

Unu cantecu, in care Romanulu si-canta „l a n c i a“ lui, ne aduce aminte de renumita poesia a lui K ö r n e r, in care eroulu poetu si-canta sabi'a, pe care o numesce m i r e s ' a s a :

Lancia draga, arma iubita,
Tu ca si mine asta-di gelesci,
Esti parasita si ruginita
De cându pre . . . nu-lu mai lovesci.

Dupa ce-i vorbesce d'in vremile trecute, i-spune cătu tiene elu la d'ins'a, si cătu de multu o iubesc. Cetindu aceste viersuri, ni se pare că respirănu profumulu poeticu alu cantecloru, in cari copii muntiloru, eroii d'in balade, si canta armele lor :

Tu esti diplom'a mea de nobletia,
Tu esti si scutulu dreptului meu ;
Te iubescu, draga, cu tinerotia,
Me 'ncredu in tine ca 'n D-dieu.

In aceste si in altele, cum este pies'a intitulata „s a r a c i ' a m e a“, „l a m o r m e n t u l u m a r t i r i l o r u r o m a n i“, in „m e r s u r i l o“ entusiasticu, si in altele inca, aflănu pre multe locuri o limba armoniosa si o versificatiune corecta impreunata cu inspiratiunea ferice a unei adeverate poesie.

Ce anima va remanē nemiscata la cetirea urmatorieloru viersuri, inspirate de nefericirea „v i c t i m e l o r u T o f a l e n e“, aruncate pre drumu in timpul de ierna

veni mai bine, ca-cu desu admonitu ar' selve la tempu, si ar' scapà cu 2%.

Cu afacerile militare pre anulu curinte suntemu in ordine, si amu asentatu preste totu pana asta-di :

a) la armat'a regulata	251 fetiori
b) la rezerv'a suplentoria	22 „
c) la militiele tierci	549 „
Sum'a totale	822 „

si asiè la urmat'a de linia avemu adi abunuri 32 de fetiori.

Despre agendele interne jurisdictionali si comunali, de-si in anulu trecut mi-luasemu cutediantu a a pronosticà imbunetati prin organisarea notariatelu comunali, vediu că cruntu m'am insielatu, si causa e, că comunitatile mai in genere si-au alesu individi pucinu calificati si, ce e mai reu, incalificabili, la posturile notariali, inca tu o parte d'in acesti-a pentru inaptitudine trebue delaturati, asteptandu-ze numai sevirsirea cercetariloru prin pretorii concerninti ; de alta parte cauta să aretu si acelu scadiementu, că pretorii forte pucinu direptedia seu nice desatu controledia agendele comunali.

In adeveru in cătu-va merita si scusa, că ce sunt reu dotati si cauta să se marginesca cu escursiunilo in comunitati la strictisimulu necesariu, lucru care mie insumi ca directoru alu oficiolatu districtuale d'in acela-si motivu mi-se intempla.

In causele scolare facia cu nou'a lege d'in 1868, d'in partea jurisdictione s'au potutu face multe, in se observu atāt'a, că pretorele Dlu Negrila in acestu anu s'a aretatu forte activu intru a sistemisà dotatiuni scolare confesionali in tote comunitatile tractulu seu, si unde erà dotatiuni debili, le a imbunetatu dupa cum se pote mai multu dori, tote aceste dotatiuni trecu preste una suta si multe ajungu la 200 fl. v. a., in care respectu dlu pretore merita lauda.

Afara de acés'a amu formata in esta anu d'in pedepse pentru leneviri de la scola fonduri scolare confesionali, a caroru suma, dupa matriculu ce insu-mi portu, asta-di se radica la 482 fl. 35 cr. val. austr.

Aceste fonduri se administra prin Eforie speciali comunali, si se controledia de concerninti protopresbiteri. Ele au intratu in vietia prin colucrarea Dloru pretori, cari la brdinulu nostru au binevoitu a luà singuria supra-si agendele oficielu comunali spre a pedepsi lenevirile ca-cu, dupa cum am dăsu, notarii comunali findu mare parte incapaci, d'in partea oficielu acestoru a nemica nu se plinesce d'in cele ce li este impusu prin legi si ordinatiuni.

Fondurile pauperiali in anulu curinte de la 2687 fl. 31 cr., conformu matriculei, at crescutu la 3148 fl. 50 cr., in se speru, că dupa ce se voru asterne ratiunile sum'a va fi cu multu mai mare, ca-cu numai cu finea anului se facu compute despre acestea.

de cătra acei ce impartu dreptatea. Copilulu nevinovatu, care nu cunosce reutatea omeniloru, ne mai potendu suferi frigulu si fomea, roga neincetatu pre maica-sa s'eluduca in casa, că elu mōre :

Ce frigu, ce geru e, mama ! . . . se mergemu, mama, 'n casa,
Că ventulu sufla tare, — poterile me lusa,
Si gur'a mi se usca . . . vederea mi slabesce ;
Nu potu stă pe picioru . . . că fomea me trudesce . . .

Avemu frupte si pane in casa nostra mica . . .
Avemu camesi si tiote, si vetra caldicica . . .
Sō mergemu, Maiculit'a, că moriu ; asiè mi e doru . . .

Suntu in se erori si imperfectiuni in aceste incercari poetice. Unu defectu intrinselu de care raru potu scapà incepatorii, este esagoratiunea. A se laudà cine-va prea multu cu originea gloriosa a stramosiloru sei, mai alesu candu elu este in contrastu cu ei, nu mi-se pare tocmai in favorea celui ce se lauda. Cele-l-alte natieni de ras'a nostra n'au latinomani'a care o avemu noi. Francesii, de esemplu, sunt falosi a numi pe Gali strabunii lor ; ei dăcu că au numai limb'a si unu micu elementu de la Romani. Este de prisosu a o spune, că elementulu predominantu la noi este elementulu romanu, care s'a conservatu in mai mare mesura si mai puru decātu la fratii nostri d'in Occidente ; si acés'a asta-di dupa atâte tempuri si vicisitudini petrecute in midiloculu elementelu straine, este o proba eclatanta de tenacitate si poterea vitale a natiei nostre. Pentru ce ni-ar' fi rusine in se a avē in venele nostre si căte-va picature de sange de Daci, cari au facutu tributaria pre Rom'a, domn'a lumei, si pre cari numai Traianu i-a potutu invinge. Unu amicu, cu care disputamu odata despre acés'a, mi dăse in fine : Romanii nu sunt nici Daci, nici Romani, ei sunt Romani, Sciu o anecdota,

Despre lucrările publice la drumurile jurisdictionali, cu dorere trebue să marturisescu, cum că in anulu curinte nu s'a potutu prestà ce-va straordinariu, d'in cauza, că in primavera tempulu n'a fostu propice si in toamna au domnitu pretotindeni in districtu intre vite bola de gura si unghie in asiè mesura, inca tu nice lucrările economice locuitorii nu si-le-au potutu sevirsà la tempu, neicum să pota lucrà cu indestulare in publiculu interesu. Lasu că d'in altele facia cu lucrulu publicu domnesce si antipatia generale, care cu mediele constitutiunale actuali, a nevoia se va potē invinge ore-čandu.

Aici cauta era-si să mi radieu vocea debile in contr'a normativulu in acés'a privintia eustatoriu si se provocu pro Inclit'a universitate a intreveni la inaltulu locu spre a se strafomà cu totulu si a se legiui prestatiuni mai amesurate, in se secure si executabili.

Ne avendu despre alte obiecte a face observatiuni ponderose, dupa ce tote sunt si au fostu in stare normale, pasiescu la enuncierea resultatulu propuneriloru, ce in anulu trecut mi luasemu libertatea a face acestei Inclite universitati, adeca despre infintiarca unei polifitici timentoria la conservarea paduriloru comunali, si la emendarea afaceriloru concurentiali. Inca tu despre a 2-a propunere, neluandu Inclit'a universitate despre d'ins'a nice una notitia, oficiolatu a cercatu intruducerea partiale a espedientulu de d'insulu recomandat, in se acés'a, dupa cum mai susu am memoratu, d'in cauza că notarii alesi de comunitati partea cea mai mare s'au aretatu debili si incapaci de asemene agende, a reusitu numai in parte, si nu e sperantia de a se potē efectui cu sucesu sub impregiurările presinti.

Ce se atinge despre propunerea, ca să se liciedie acestu districtu arieragielu de salariu forestariale cu 2200 fl. incependu d'in anulu 1861 pana acum si să se radice acestu salariu pre venitoriu dela 300 fl. 600 la fl. v. a., pre basca propunerei unel comisiuni numita in siedinti'a d'in 28 Decembre 1868 si asternta aici in Martiu a. e., s'a facutu umilit'a representatiune de datu 10 Juniu 1869 sub N. 2409 la inaltulu Ministeru regiu de interne, la care cu emisu de datu 1 ale curinte Nr. 22,718, inaltulu acela-si a resolutu urmatoarele, si adeca ;

1. Că salariulu acestu functionariu municipale dela 300 fl. la 600 fl. se concede pre anulu curinte.

2. Că arieragiulu remasu neperceptu cu 2200 fl. supletorie nu se pote licidà, ca-cu Ministeriulu nu are de unde luà acés'a suma.

3. Că in Ungari'a asemeni functionari nu tragu lefe d'in casa a statulu, ei de la proprietarii de paduri, ce potē face si noi.

4. Inaltulu Ministeru ne imputà, pentru ce pana acum n'amu spusu, că nu potemu căpetà forestariu cu 300 fl., ce in adeveru si meritănu, ca-cu ne amu potutu plange de multe ori.

care ni-o spune unde-va marele istoricu si filoromanu Michelet, si care resume forte bine ceea ce eram detoriu a observà ca criticu. Odata unu nobilu, unu gentilomu, se laudà nnui tieranu cu titulu de nobletia alu strabuniloru sei. Tieranulu care fusese soldatu si castigase batalie, i response : „Eu sum unu strabunu!“

Sunt apoi multi termini injuriosi si triviali de hunnu blastematu, de tigru, selbatici, barbari, asiatici, hione, tigri, balauri, etc. cari amu dori a nu-i intelni de felu inviersurile de cari vorbimu. Amu voi mai bine unu limbagiu, passionatu in adeveru facia cu inimiculu, dar' mai lealu, mai nobilu si mai marinosu. Sentimintulu pote să fin justu, mani'a si indignatiunea pote fi frumoasa, pote fi sublima chiaru in elocintia si poesia, dar' eroarea in contr'a bunulu sentiu si in contr'a legiloru estetice, strica efectulu. Pies'a „v i n t i m e l e T o f a l e n e“, de esemplu, deca ar' fi continuata cum e inceputa, ar' fi fostu, dupa parerea nostra, n'a d'in cele mai frumoase poesie romane.

In multe, deca autorulu ar' fi mediatu pote mai multu, ar' fi reusitu a le dă o forma mai nimerita si mai eleganta.

In fine eu n'asiu aci cum să me pronunciu mai justu asupra autorulu si lucrarei sale, considerandu-o in intregulu ei, decātu incheiandu cu aceste cuvinte, d'in „C a r a c t e r e l o“ lui L a B r u y è r e : „Cand u o lectura ve innaltia spiritulu si ve insuffa sentimintu noble si curagiose, nu cautati alta regula pentru a judecà opulu : elu este bunu si facutu de mana de lucratoriu.“

Èra acum, dupa ce am terminatu, eu salutulu, si felicitu pre autorulu acestoru poesie, si i multumescu pentru inusfletirea ce m'a facutu să sentiu in lectur'a creatiuniloru sale.

M. S t r a g i a n u.

Prin urmare asemeni propunerii la Inaltul locu indeierat amu mai face si trebuie să ne ajutăm cum vomu pot, dacă vomu să nu ni se devastedia padurile, si să asiedim ori-ee individuu, fia si fara cunoscutia tehnica, ea să mantiena politia silvanale in Districtu. Totu-si speram ca pro 1870, mai alesu facia cu reprimand'a de susu, se va aplacida salariu mai bunu, cum s'a propusu in bugetulu ultim de noi asternutu, si atunci ne vomu orienta dupa impregiurari.

In fine alu cu cale a incunoscutia pre Inclita Universitate, cum ca prin interventiunea onorab. nostru membru Georgiu Baritiu, onorab. Domnu Ministru de interne alu Romaniei Cogalniceanu s'a aflatu indemnata a donu bibliotecei districtuale una colectiune de carti juridice in pretiu de 34 lei noi si 92 de bani, pentru cari trebuie să ne aretam recunoscutia, rogandu totu de odata pre On. Domnu Georgiu Baritiu, aisi de facia, a ne fi interprete la loculu seu.

In urma, facu cunoscutu, ca dnpa numeru actele Oficiolatulu districtuale in diu'a de adi stau cum urmedia :

1. Restantia d'in 1868 au fostu	86
2. au incursu in 1869 esbite	4581
Sum'a totale	4667

D'in aceste-apa adi s'au resolutu:

a) meritorie	338 „
b) curentive	4230 „
Sum'a	4568 „
Si mai remanu	89 „
Cari facu sum'a de	4657 „

Fagarasiu, in 15 Decembre 1869.

Codru Dragusianulu,
v.-capitanu.

De langa Bistrita, comit. Dabacei 31. dec. 1869. st. n.

Un'a d'intro gravaminele si insultarile cele multe, cari le suferimu dela domni situatiunei, e nerespectarea limbei romane la judecatorie si deregatoriile administrative d'in comitatu, d'in care cauza neci odata nu se va potè consolidà fratietatea cea adeverata intre romani si magiari, daca acesti-a voru fi totu eschisivi si nu voru iacetà de a vatemà dreptulu celu mai santu alu poporulu romanu, si daca nu voru tienè baremu legea adusa de ei si poreclita de legea indreptatirei nationalitatileru, a carei-a dispusetiuni dacu s'aru respectà, poporulu ar' primi mai de multe ori decisiuni si sentintie in limb'a sa nationala.

Ne respectarea limbei nostre, baremu in mesur'a prescisa de legea amintita, a indemnatu pre membrii romani al comitetulu Dabacei, ca se-si cascige convingerea, ca pentru ce nu-si respectèza magiarii legile aduse de ei, de-si ei sunt acei-a, cari cu tota ocaziunea se provoca la legalitate si se lauda ca-su fideli constitutiunei si-su patrioti buni, pentrucà observèza legile, cari sunt bas'a ordinei de dreptu si a securitateri publice.

In siedintia comitetulu comitatensu tienuta la 10. dec. in Gherla, D. advocatu Augustu Munteanu a interelat pre d. comite supremu si pre comitetu, ca au seire despre ace'a, ca judecatori'a comitatensa nu respectèza limb'a romana baremu in mesur'a prescisa de lege, la suplicele romanesci respunde totu unguresce? si dacu sciu despre acèst'a, nu au intentiunea de a indruma pre judecatori'a, ca se respectèze legea? La acèsta interpelatiune neci comitele supremu, neci presedintele judecatoriei nu au potutu dà unu respunsu satisfacatoriu, si d'in respunsurile loru numai atatu-a am potutu vedè, ca judecatori'a e compusa d'in atari individi, cari nu sunt capaci de a scrie romanesc, fiindu ca la gremiu numai unu romanu este aplicatu in calitate de notariu si asesoru onorariu D. Dr. Vasiliu Popu, care afara de agendele sale notariali — precum m'am informatu — esi referent, si ca atare credu, ca lucra romanesc, inse d. notariu nu potè lucra romanesc si pentru cei-a-lalti referenti, fiindu ca i-lipsece tempulu.

D. advocatu Augustu Munteanu, ca unu romanu adeveratu si inteligentu, precum am vedutu si d'in unu procesu alu meu, ce l'am avuta la D-sa, lucra totu romanesc, despre ce se pote convinge ori si cine, care ar' merge vro data pre la judecatoriile comitatelor Dabacei, Salmocului-Interioru, judecatori'a urbariale si mai multe judecatorie singulare, si toem'a pentru acèst'a forte dis-

gustatoriu si revoltatoriu pote fi pentru D-sa, ca nu capeta neci odata respunsu in limb'a romana. Ca se scape de atare anomalie, D-sa spriginitu de mai multi, a propusu comitetulu, ca se roge pre ministrulu de iustitia ca, si pana la organizarea judecatoriilor, candu dora se voru aplica numai individi capaci de a concepe in limbele patriei, se conceda sistemizarea unui postu de translatoru romanu, ca in acestu modu judecatori'a Dabacei se fia in stare de a respunde romanesc la esbitele scrise in limb'a romana. Propunerea acèst'a, dupa unele obiectiuni d'inpate fratiloru magiari, fiindu ca se basèza pre lege, s'a primitu. Se nu creda inse cine-va, ca prin concederea unui postu de translatura ni s'ar' satisfac dorintieloru nostre relative la limba, neci de catu, pentru ca noi pretindemu si vomu pretinde ca se se aplica de judecatori atari individi, care sciu bine limbele patriei, prin urmare si limb'a romana, si postulu de translatura l'amu privi ca pre unu malum necessarium, pana ce se voru departa dela judecatorie membrii nechiamati si nequalificati spre a potè fi judecatori.

Mi-ar' parè bine, dacu asiu potè fini cu acèsta esperintia trista, facuta in siedintia comitetulu comitatensu, inse dorere, trebuie să me plangu si despre acea impregiurare, ca se facu incercari peccatoase, ca poporulu neci la vetr'a sa, in comunitatea sa, se nu se pota folosi de limb'a nationala. Anume dela comitatu ni se tramitu numai blanchete tipariture) magiare. In multe locuri deregatorii comunali sciu numai romanesc, cum voru fi ei dora in stare ca se imple acele blanchete in limb'a magiara? Absolutismulu neptiescu a fostu baremu asiè de dreptu, ca blanchetele le-a tiparitu in cele trei limbe a patriei, ca asiè se se pota folosi ori si care deregatoriu comunalu de limb'a sa romana, inse er'a acèsta noua si dreptulu acestu-a vrè a ni-lu rapi.

Am voitu se me convingu ca asiè sunt acum de apesatorie legile, de-si folosintia limbei in comunitati ni se restringe, si ambl ndu in Gherla, am intrebatu dela nesci cunoscuti, ca ce dispunu legile in privintia acèst'a, si unu amicu mi-a aretatu unu §. in legea despre indreptatirea nationalitatileru, care dice: ca deregatori'a comunala are de a folosi limb'a poporulu in tote afacerile comunali. M'am miratu dora forte, ca cu ce dreptu ni se tramitu blanchetele precum sunt: „conserierea casulu de morte“ etc. numai in limb'a magiara si am intrebatu, ca cine e acelu-a, de la care atèrna ca aceste blanchete cum se se tiparesca? Mi-s'a respunsu, ca la administratiunea politica comitele supremu, la judecatori'a presedintele dispune de tipariture. Dupu ce in cele mai multe casuri ni vinu tipariture magiare de la judecatori'a comitatulu, mi-ibè libartate a intrebà pre d. presedinte, cu ce dreptu vatemu elu legea si dreptulu nostru de limba? care lege i dà lui facultatea ca se ni restringa folosirea limbei nostre si in comuna, tramitindu ne tipariturele numai in limb'a magiara? Totu-odata me adresezu ca d. ministru de iustitia cu rogarea, ca se faca atenti pre subalternii seila respectarea legiloru, si decum-va acei a d'in necapacitatea loru nu potu corespunde legii, la tempulu seu se-i inocuiesca cu altii, cari se fia in stare a apretia interesele totororu locuitoriloru acestui comitatu, si se voru nesu a consolidà fratietatea cea sincerasi respectarea imprumutata intre romani si fratii magiari.

Spre inchiaiare vreu a ve refera inca urmatoriele : Unu amicu d'in Gherla mi-spuse, ca atotu-poterniculu ministeriu, care are mana libera de a face ce va voi in serman'a nostra Transilvani'a, a inceputu a face cete un ele imbunetati, si anume spre anulu nou a mai maritu lefele amplotiiloru administrativi, cari in adeveru erà cele mai miserabili lefe in tota monarchia austriaca. Nu sciu ce a indemnatu pre ministeriu se se ingrigesea mai antaiu de deregatorii politiei, si pre cei iustitari se i lase in miseria vechia, pote ca luerulu se solvesce dupa calitate si nu dupa cantitate si apoi, privindu calitatea lucrulu, deregatorii politici sunt mai bine meritati pentru guvern, e. g. alegerile dietali etc. Destulu atatu-a ca d'in 1. ianuarie 1870 in comitatu Dabacei, judele supremu va capeta in locu de 700 fl. 1200 fl. si 100 pentru servitoriu; vice-comiti in locu de 700 fl. 1000 fl. si 100 pentru servitoriu; protonotariulu in locu de 600 fl. 800 fl.; judii cercuali (szolgabiraii) in locu de 400 fl. 700 fl. si 90 fl. pentru servitoriu; esactorulu 800 fl.; vice-notariulu, protocolistulu, archiarulu si controlorulu in locu

de 400 fl. 500 fl.; sub-judii cercuali in locu de 350 fl. 400 fl.; cancelistii in locu de 350 fl. 400 fl. etc.

D'in o impartesire amicabile sciu si ace'a, ca pentru implerea scaunulu episcopescu d'in Gherla s'au candidatu dnii canonici: Ioanu Papu d'in Orade, Constantinu Pappalvi si Ioanu Fekete d'in Blasiu. De-si dorimu ca catu mai curendu se potemu saluta pre episcopulu nou alu Gherlei, inse noi mai bucurosi amu voi ca episcopulu nostru se fia chiamatu prin increderea clerulu si a poporulu romanu la acestu gradu onorificu si pentru ace a dorimu ca se se resolvesce cu intetire suplicele clerulu nostru, in cari eceru dreptulu de alegere libera.

Iustitie.

Romani'a.

Camer'a deputatiloru.

Siedintia de Lunu, 15. Decembrie.

Dupa cetirea sumariulu siedintiei precedente, se urmeza ore-care discutiune a supr'a neesistintiei numerulu de deputati, cerutu de regulamentu la o votare a supr'a raportulu comisiunii de petitiuni in siedintia de Sambeta, se dà cetire demisiunii domnulu Al. Cretiescu, care a trecutu ca presedinte de societate la curtea de casatiune, si se declara vacantu colegiulu I. de Oltu.

D. G. Bratianu cere ca biroulu si d. ministru de interne se ièe mesuro ca bugetulu ministeriulu instructiunii publice si de culte se se imprime mai curendu si se se presinte adunarii.

Urmèza o scurta discutiune a supr'a acestui subiectu, apoi, la ordenea dilei este interpelarea d-lui Teodoru Vacarescu, a supr'a imprumutulu municipalitatiei d'in Bucuresci. De aci se escà una desbatere viua, la carea participara mai multi oratori, si in urm'a carei-a camer'a decide a se trece puru si simplu la ordenea dilei.

Siedintia de la 16. decembrie.

In urm'a aprobatiunii sumariulu si comunicatiunii cotidiane, se aproba mai multe congedie catoru-va deputati.

D. Georgu Bratianu cere de la birou a se introduce in tribunale diplomatice, pre langa persoanele diplomate, si vechii reprezentanti ai corporiloru legiutorie.

Ministru de finantie cetesco mesagiile prin care se tramitu in desbaterea camerei mai multe proiecte de legi.

D. ministru alu justitiei cetesco mesagiulu prin care se tramite in desbaterea adunarii proiectulu de lege pentru unu creditu de lei 3,400, necesariu la aprovizionarea cu lemne a judecatoriiloru de pace.

D. ministru de instructiune si culte cetesco asemene mesagiulu prin care se inaintoza camerei proiectulu de lege, relativu la o pensiune a unui posesoru de o colectiune de arme antice, care va ceda o statulu.

La ordenea dilei fiindu interpelarea d-lui Ionu Codrescu relativa la miscarea Jidoviloru in Romani'a si a actiunei asociatiunii centrale d'in Parisu, numita aliantia israelita universale, interpelare adresata intregulu cabinetu si in parte d-lui primu-ministru si d-lui ministru de externe, dsa, luandu cuventulu, areta ca, dacu a luat cuventulu, e de a pune tier'a in pusetiune se vedu ce opinii au reprezentantii natiunii si ministerulu in cestiunea de fatia, care s'a agitatu mai in tote cercurile electorale.

Nu mai o cestiunea unoru omeni, cari vinu in tiera a cautà o pacinica locuinta, ci e vorb'a de o natiune, care invade presto alt'a.

Cestiunea d-sale avendu doue parti, va incepe cu cea d'in urma. Ce este asociatiunea israelita centrale d'in Parisu? O asociatiune cu nesci statute, dar' a le carei scopuri sunt alte. D sa cetesco cuvintele dise de Rabinulu Isidoru, intre care se dice ca „pre frontispiciulu asociatiunei e scrisu principiulu talmudisticu: solidaritatea totororu israelitiloru.“

Acèsta asociatiune e infintata la 1860, si lasa pre adunare a eugeta la coincidentia intre acèsta data si intre fasele prin care a trecutu cestiunea Israelitiloru in tiera.

Citesce apoi cuvintele d-lui Cremieux, d'in care se vedo ca Jidovii mergu cu pasi de giganti.

In adeveru, la 1865 erau in Romani'a doue comitate de Ebrei, unulu in Bucuresci altulu la Iasi, compuse de câte unu omu. Gaster, negotiatoru si Neusatz in Iasi. De atunci inoce numerulu comitatelor este de 34, organizate cu presedinti, vice-presedinti, casieri etc. de candu s'a tramisu in tiera comisiuni.

Nu e orasiu, ba chiaru satu, in care se nu fia misiunari, cari se doe raportu, prin comitate, centrulu seu comitatulu d'in Parisu.

Tendintiele acestei asociatiuni care sunt? E unulu. Este invierea unei natiuni, si nici unu nationalistu in secolulu nostru nu-lu pote reproba, mai alesu candu e vorb'a de o natiune vagabunda, care tinde a forma unu statu.

Sunt premiuri puse pentru literatur'a nationala, pen

tru arte, si chiaru pentru scientia jidovesca, ca si candu ar' fi scientia jidovesca!.. Vomu vedè care e ea.

Acesti vagabundi inse voru ei sè-si recastige vechiulu teritoriu alu loru? Nu; voru-a avè statu, siefu etc., dar' nu voru, siedi!...

Cetimu intr'unu buletinul cã „unii d'in Ebreii d'in Siazatz (Serbia) voru sè emigreze in Palestin'a, dar' ce se faca ei intr'o tiera fãra agricultura?” Apoi unei propunerii de a se colonisã Palestin'a, i se raspunde cã ea, nefiindu conformu cu tendintiele asociatiunii, nu se pote admite.

Ori-cine se pote intrebã ce voru? Cu mediu-locele cele mari, care le au, aru potè sè-si dobandesca unu teritoriu. Dar' ei nu gandescu asiè. Cetesce o incercare a unui-a d'in capii Ebreiloru, Moses Montefiore, care tinde la formarea unei colonie de agricultura in Palestin'a. Elu cumperã acolo o vasta gradina, puse cãti-va insi, inse vedii cã incercãrile i sunt vane. Raportulu asociatiunii dîce cã „acestu pamentu, acoperitu cu maracine, locuintia in ruine, proba cã caritatea nu e destulã” si mai in urma cã „Sir Moses n'a intielesu cã in data celui ce-i e fome si mananca, i se fa e era-si fome; cei cari nu scin agricultur'a etc.”

Daca aliantia israelita nu voiesce ca natiunea ei sè aiba unu teritoriu propriu, ce voiesce? Vrè a avè unu terenu intinsu si a fi judecãtoarea tuturoru poporeloru. D. Codrescu cetesce aci d'in unu organu d'in Bucuresci, redactatu de unu membru alu aliantiei, care dîce cã „noi vomu fi ca Levitii in poporulu lui Israelu.” Ce ar' fi unu poporu, care ar' avè in armat'a sa cãte-va mii de asemene preoti? Candu rabinulu ar' dîce cã cutare tiera nu arc dreptate, negresitu ei ar' cautã sè se lupte contr'a tieriei care n'aru avè dreptate, fia chiaru ace'a de unde facu parte.

D. Cremieux mai dîce: 6 milioane sunt copiii lui d-dieu, sè acceptãmu pana va veni acelu D-dieu!...

Ce va se dîca aceste cuvinte? Ele sunt de natura a-i aprinde, a-i impinge la fanatismu si, candu o natiune e fanatica, e demna si de mari fapte, dar' si de mai mari rele.

Èta unu faptu.

Esista o scola greca si un'a israelita; s'a dîsu de ce sè fia doue scoli? Sè fia un'a-

Nu inse; comitatulu cere relatiane si aliantia raspunde cã interesulu Judaismulu nu permite acèsta.

Comitatulu d'in Parisu concentra tota actiunea, incepe prin a concentra banii. Comitatu d'in Livorno vrè a intrebuintiã ore-cum cotisatiunele, ce aveã strinse: celu d'in Parisu lu-opresce, si elu se supune.

Dar' celu putienu comitatulu d'in Parisu a dîsu: nu potemu luã tota lumea; sè alegemu dar' o parte si ei au alesu orientulu.

Se cetesce in Buletinulu loru: „Destinat'a Jidoviloru e de a civilisã orientulu; ei l'au luminatu in trecut, de la ei dar' trebuie s' vina lumina.” D'in orientu dar' tindu ei a-si face tier'a loru, si d'in totu orientulu au alesu Romania, patria nostra, pastrata cu atãtu a sange si sudori èta de ce trebuie sè cugetãmu de doue ori la acèsta.

D. Codrescu cetesce scrisorea d-lui Armand Levy, aginte alu aliantiei, atasiatu pre langa guvernulu de adi, scrisore adresata d-nului Ionu Bratiãnu, dupa esirea d-sale d'in ministeriu, care incepe cu vorbele:

„In meditatiunile d-tale a supr'a istoriei orientului etc.” si d'in care apare pre facia scopulu pre care lu urmarescu Ebreii, scopulu adeveratu, ascunsu sub masc'a religiunii, alu persecutãrii religiose.

Èta aci desvoltata cestiunea Jidaviloru in tiera, continua d. Codrescu. D. Armand Levy e francu, i multimesce de acèsta, marturiscesc cã nu e verb'a de religiune, ci de a se infige si a fèrmã a trei-a parte d'in fortiele natiunii romane. Pretestulu este inse religiosu si de aci se respandesce in tota lumea fãim'a cã Romanii sunt mancatori teribili de Ebrei.

Li se pote dîce dar':

De ce nu sunteti franci, de ce nu spuneti adeverulu si deghisati sub religiune planurile cele culpabile? Spuneti francu maritulu Napoleone, reginei Victoriei, si ei, cari au luptatu pentru Romania, voru sci ce raspunde.

Inse nu; i breii sunt abili; aci vorbescu astu-felu, acolo altu-felu. Nu e cestiunea de religiune, ci cu ori ce pretiu voru impedecarea formãrii unei burgessie romane si nu se va gasi natiune, care sè vrè acèsta si — de se va gasi — toti vomu protestã energicu contr'a unei atari vointie (aplaude continue).

Deschidiendu istori'a, sè vedemu ce cugetau si cugeta strainii in acèsta cestiune.

Pre la 1853 tota Europ'a deschidea ochii a supr'a Principatelor, d'in care voiau a face in oriinte unu bulevard. Aci cetesce unu pasagiu d'in istori'a lui Elias Regnault, d'in care resulta cã, clas'a de midiu-locu lipsindu, Ebreii tindu a tinè separatiunea intre diferitele clase romane, si a luã locul acelor clase, etc. „Alungarea Jidoviloru d'in tote ramurilo industriei” este mesur'a ce propune Regnault. Èta dîce d. Codrescu, èta unu omu luminatu, care nu pote fi acusat de spiritu de persecutiune religioasa sèu de partialitate ce dîce.

D. Leclair dîce asemene: Moldov'a e cotropita de Ebrei.

Cand dar' Ebreii voru se constituè la Dunare unu poporu, de ce n'au alesu alta natiune?

Au pusu ochii pre Romania, pentru cã rolulu ei este de a fi civilizãtoarea oriintelui, rolulu ei e eminentu natiunãlu si crestinu. Divulu Trajanu ne-a adusu aci ca o sentinela a marelui imperiu, ca o sentinela, care trebeu sè opunemu pepturile nostre contr'a Jidaviloru! Suntemu crestini si omogeni, si acestu-a e motivulu care a determinatu invasiunea Ebreiloru. Luati ne omogeneitatea, natiunãlitatea si crestinitatul — si nu vomu mai fi Romani

S'au vediutu putienu mai inainte manifeste care insultau pre Romanii; d. I. Eliade Radulescu, care e in faci'a d-sale, scie de ce manifeste e verb'a; d-sa le-a sfarimatu si nu cu verb'a, ci cu condeilulu, a avutu acestu romanescu curagiu.

Conservarea — èta singurulu argumentu, care s'a invocatu de noi contr'a pretensiuniloru diferite; sè ne conservãmu dar'; suntemu o singura natiune, o singura tiera, o singura limba. Candu dar' vomu avè o burgesia straina, ni se va dîce: èta ce sunteti, èta cã poterca societãtu vostre e straina. Poteã-vomu ore noi atunci dîce totu ca mai inainte, poteã-vomu noi si atunci invocã natiunãlitatea si unitatea natiunãle, pentru care Mihãiu Bravulu si atãti-a altii si-au versatu sãngèle?

Se invoca de Ebrei minciun'a cã persecutãmu. E min iuna, o spune tare, si parlamentulu romanu trebeu sè o afirme pre fatia cã e o minciuna, o curata minciuna acusarea cã sunt persecutati de Romani, la care n'au existatu nici o data lupte religiose. Prin acèsta de o parte ceata a obtienè compatimirea, èr' pre de alt'a a se insinua, a se acredita, cã totu ce se face sub ei se face; cã daca guvernele se sustienu, se sustienu numai cã le placu loru.

D. Cremieux la 1867 dîce in sinulu aliantiei israelite: „ministeriulu ce s'a succedatu cade, si daca elu adi se sustiene, e cã va cautã a reparã relele trecute in privint'a Jidaviloru.”

Acèsta e o calomnia, nu e de creditu cã unu ministeriu romanu, ca acelu-a in care èrã d. Bratiãnu, sè merge a implorã Ebreiloru favorea: e o calomnia, e o perspectivã ce se da ministriloru, cã adeca, de vreti sè stati la putere, fiti cu noi.

Si e de mare groza aliantia acèsta a Israelitiloru, cã-ci chiaru d. Cogalnicènu, in circular'a sa, pare convinsu cã Jidavii potu dobori „nu unu ministru, ci 10 ministri” Acèsta d-sa nu o crede. Candu se va pune pre terenu celu dreptu cestiunea in fati'a Europei, nu la 10 dar' la unu singuru ministru chiaru nu-i se va clati unu firu de peru d'in capu.

Aliantia dandu sè se intielega a totu puternicia sa e dibace, prepara adepti. Dorintia de a placè Jidaviloru a fostu audita. Cetimu in buletinulu aliantiei, cã „unu membru comunicã, cã d. Scarlatu Roseti, vice-presiedinte alu Senatulu, e gat'a a scrie o carte prin care sè apere pre Ebrei.”

D. Iepurènu a luat si d-lui laude in sinulu aliantiei Israelite.

D. Balacènu intrerumpe, cã d. Iepurènu e absentu.

D. Codrescu. Inaintea istoriei nu sunt absinti.

D. Balacènu. Nu bagati pre d. Iepurènu in pamfetele d-vostre; nu scrii d-ta istori'a.

D. Codrescu. D-le presiedinte, credu cã nu e de demnitatea camerei a lasã sè se pronuncie si califice disele unui deputatu de pamfletu.

Biuroulu observa d-lui Balacènu.

(Voci de pe bancele deputatiloru: protestãmu!... retrace-ti cuventulu. Scomotu).

D. Agãrici. Ceru a se chiamã la ordine d. Balacènu si a-si retractã cuventulu... Esfmu cu totii d'in adunare... .

D. Codrescu, continuandu, cetesce in buletinulu aliantiei cã „Mariat'a Sa a promis 200 galbeni pentru restituierea templului si cã guvernulu a promis a se folosi de prim'a ocaziune de a presintã unu proiectu de lege prin care sè se emancipeze Ebreii.”

Aceste sunt nesce calumnie — adauge d-sa. Nu voiu a presupune macaru, cã iubitu nostru domnitoriu, alesulu tieriei, va fi facutu asemene promisiuni.

Nu voiesc a mai vorbi de conversatiunile publicate in „Archivele israelite” si reproduse in unele diuarie romane. Bine au facutu acele diuarie de le au reprodusu, cã-ci au facutu lumina, inse ce'a ce au facutu rèu, a facutu interpretãrile ce le au datu, dar' nu reproducerea care e utila.

Calumnie inca o data, calumnie sunt cele publicate, si ele nu servescu de cãtu a insinua in mintea tuturoru si a anticipã cu ide'a, cu planulu ce urmarescu.

Dsa a adusu aci pre tapetu fals'a intentiune cã Ebreii au sè faca in tier'a nostra clas'a burgessie, pentru ca sè o analizeze si combata.

Vorbesc si de guvernul aliantia israelita, de guvernulu d'in 1869. D. Armand Levy spune cã guvernulu i-a promis, cã va presintã unu proiectu de lege, prin care sè se asimileze Romanii cu Jidavii, disolverea consiliiloru comunale d'in Iasi, Galati, etc. si admiterea Jidaviloru la licitatiuni.

Aliantia e si instantia de apelu; tribunalele nostre sunt trase la bar'a ei. Sub pretestu cã s'ar' dà sentintie nedrepte de tribunalele d'in Barladu, comitatulu localu

raporta aliantiei si d'ins'a — ca unu mare preotu — ordonã comitatulu d'in Bucuresci „sè invite pre guvernulu romanu a luã mesure energice in acèsta privint'a.”

Stilulu o corectu: sè invite pre guvernul!

Acèsta e naturalu. Aliantia Jidoviloru, ca si ei toti, sunt infalibili. In buletinul se cetesce cã unu Jidavu a datu focu in Rusia la o casa. Presiedintele se scola in sinulu aliantiei si dîce: unu Jidavu incendiãru, cum se pote? Ei nu facu crime!...

Èta si unu altu faptu petrecutu in ver'a trecuta: E verb'a de scrisorea, volnicia — ca sè se serve cu limbãgiulu oficialu — data de vorniculu d'in intru in man'a d-lui Armand Levy, in care se ordonã „a se dà d-lui Armand si Antoniu Levi tote midiu-locele si totu concursulu pentru descoperirea celor voru avè a constatã etc.” volnicia cunoscuta si publicata degiã.

Voci. Cine e ministru?

D. Codrescu. D. Michailu Cogalnicènu ministru, Herisiescu, siefu de sectiune, etc.

D. Cogalnicènu. Eu, eu, numai eu.

Asemene volniciei odata se faceau pentru unele poteri: adi sunt facute si pentru Jidavii. Credeamu cã ne amu scapatu de timpii de alta data.

Efectele acestei scrisori sunt grave. D-sa a avutu ocaziune sè veda cum mergeã Jidavii prin comune si ordonau primariloru sè convoce consiliile. S'au gasitu primari cari n'au voitu sè se supuna. Inse unii prefecti le-au facutu onori.

Faptulu esista; si elu este o proba despre actiunea ce Israelitii voru sè aiba in tier'a nostra.

Venindu la a dou'a parte a interpelãrii, starea Israelitiloru la noi in tiera, d. Codrescu reproduce mai antãiu datele statistice, privitorie la miscarea Jidaviloru, si mai alesu preste Milcovu:

In 1849 erau 11,056 familie jidovesce in Moldov'a, dupa statistica oficiala, ce'a ce revine unu jidovu la 27 Romani.

In 1869, dupa o scriere recenta, publicata in Parisu de unu Romanu, carui a i esprime recunoscintia, a carui opera-lu va face cunoscutu natiunii, de si in limb'a franceza, la care s'a facutu advocatulu nostru, — numerulu jidoviloru e de 400,000. Acèsta cifra se gasesce si in raportulu rabinulu Levi. Acèsta cifra e de midiu-locu, nu e nici de cum esagerata.

De la 25—30 mii de Ebrei sunt in Munteni'a, èr' restulu in Moldov'a. Admitendu dar' 5 milioane Romani, èr' pentru Moldov'a 2 milioane, revine unu Ebreu la cinci Romani, unde acum 20 ani èrã 1 Ebreu la 27 Romani.

Crescerea imensa a inceputu de la 1860, data care coincide cu ace'a a infintãrii aliantiei israelite. De amu merge si la orãsie in specialu, amu vedè cã proportia devine inversa, sunt orãsie unde Romanii sunt unulu la cinci Ebrei.

S'au reprodusu in camere fapte grave. S'a dîsu cu ocaziunea verificãrii titluriloru, cã in Dorohoiu col. III se compunea de functiunari pusi pre liste ca bandagisti, ingropatori de morti etc. Acèsta e o mare invetiatura. Colegiile alu III la noi sunt amenintate a fi miciorate, si a fi compuse de Jidavii, candu ei voru avè dreptulu de a fi reprezentanti.

Pre fia-care anu se pote observã deminurea numerulu alegutoriloru d'in coleg. III. In Iasi sunt 4—5 sute, pe candu in Craiov'a 2—3 mii. In Bêrladu de unde e si alu carui representante este, unde burgesia romanesca se tiene, vede cu dorere cã in fia-ce anu scade colegiulu alu III-lea, anulu acestu-a èrãu 450 alegutori.

Se vedemu acum daca acèsta situatiune pote fi tolerabile in proportiunea Jidoviloru la noi, relativu cu alte state.

In Franci'a numerulu loru e preste 40 mii; proportia e de 1 Ebreu la 240 Francesi. In Angli'a 40 mii la 29 milioane, proportia de 1 la 728.

In fati'a acestoru cifre, nu trebeu ca noi sè fimu ingrigiti?

In Austri'a, care se crede a fi mai populata de Jidavii ca tote tieretele, e unu Ebreu la 31 Austriaci.

In fati'a acestei proportiuni, nu e legitimu ore ca noi sè ne ingrigimu? Nu se va gasi unu singuru omu de Statu, care sè refuze unei natiuni mantienerea natiunãlitàii ei, pre pamentulu ei, fomentatu de sãngele strabuniloru, pre care Jidavii vinu a-i sugè suculu si a face d'in elu o pustia!...

Siedintia de la 16. dec.

(Urmarea discursulu dlui Codrescu.)

Mai este si o alta idea. Unii dîce: Bine, sè fimu contr'a Jidaviloru vagabundi, dar' avem si altu-felu de Jidavii: Romani-Israeliti.

Acèsta e unu nou sensu. Israelitu e natiunãlitate; nu se pote dîce Romanu-Nemtiu; nu pote fi de cãtu ori Romanu, ori Nemtiu. Romani-Israeliti nu potu esiste. Natiunãlitatea intr'unu statu nu se pote dobandi de cãtu sèu prin nascere, sèu prin impamentenire. Prin nascere nu esiste, cã-ci nu s'a vediutu nici unu Romanu, care sè nasca jidavii. Prin impamentenire nu sunt, cã-ci de timpii immemorabili impamentenirea nuse dà la ne-crestini; si nu d'in cauza de persecutare, de religiune, ci d'in traditiune, d'in cauza de natiunãlitate!...

Nici unu regimu n'a cute atu a se abate de la acestu principiu, că ci eră a-si taia craca pre care siede.

Acést'a a facutu pre populatiunea d'in Bucuresci a sili camer'a sê nu sterga articolulu d'in constituțiune, care opresce impamentenirea Israelitoru; acést'a a facutu pre populatiunea bucurescena a veni aei la camera sê asiste la inscrierea acelu articlu in constituțiune, dupa ce constituant'a primise mii de petitiuni in acelu-a-si sensu mai nainte.

Dăcerea dar' de Romanu-Israelitu este o insulta a sup'ra nostra, că ci e a se luă pre furisii drepturile politice, drepturile civile.

Drepturile aceste la unu poporu nu se prescriu.

Se dîce că sunt Israeliti Romani si că aci-a trebucescu imbratșiati. Dar' chiaru de s'ar' face acést'a, n'ar' primi-o Jidanii. Alianti'a Israelita dîce acést'a. D. Armand Levy, in epistol'a cătra d. Ionu Bratianu, constata că Ebrei n'au de scopu numai a se vedè unii d'in ei impamenteniti, ci că scopurile lor sunt alte mai mari. D'in acele vorbe se vede evidentu scopulu ce urmarescu. Volta ire, care nu pote fi acusat de nici unu spiritul religiosu, a dîsu că institutiunile Evreilor au in ei principulu tristu, sê de a cotrupi totulu sên de a ajunge la nimicire.

Chiaru d. Armandu Levi dîce: „sum Jidanu d'in crestetu' pana in unghie si voiu sê fiu" si mai dîce apoi că este Francesu!!.

Ei sunt solidari: unulu sunt toti. Unulu de se va intruce in cetate, va tradă cetatea.

Se vedemu inse ce face acést'a populatiune? Ea stă la panda, contr'a natiunii romane.

Serbii de una di se luptău pentru dobandirea onoru drepturi ale loru natiionale. In acele momente inse s'au gasitu jidani, cari au intrigatu sê nu se dăe nici unu dreptu Serbiloru, pana nu le-oru dă si ei drepturi lor.

La noi eră in negociare oborirea jurisdicțiunei consularie. Venitu-au ei sê stêe alaturi cu noi? Nu mai vorbesce de aurulu jidovescu, care lucră in tota lumea, — se scie ce faceau ei, — ei numai de faptele lor d'in intru.

Ce au facutu Ebreii cu ocasiunea acést'a? Ei au venitu cu tesikerele, cu plangeri, dîcundu: Nu desfiintiti jurisdicțiunea consulara, pana nu ne voru dă nôe drepturile politice.

Ei bine, in timpu de seculu populatiunea nostra rurala a fostu fâra nici unu dreptu, a rabdatu, nu s'a dusu la straini sê se planga; a acceptatu dreptetea natiunii si ea a venitu si éta-o adi represintata.

Immultirea elementulu judaicu a fostu totu-de-un'a periculoasa natiunii, pe unde ei s'au aflatu.

Franci'a la revolutiune, in aventu-i celu generosu, a datu drepturi totureru, si chiaru Ebreiloru. Franci'a inse a vedutu mai târziu că gresise si Napoleonu I. dîcea, in siedinti'a d'in 20 Aprile 1806, a parlamentulu că „aru fi nedemnu a se lasă drepturile Franceiloru in man'a unei populatiuni din cele mai nedemne. . . Jidanii nu trebucescu considerati ea secta, ci ea natiune. Asiu vrê, dîce Napoleone, sê le oprescu pre câti-va ani ipotecele, fiindcă ei sunt o populatiune d'in cele mai periculoase, cari au cutropitu cele dou departemente de Alsacia; la armate i vedi venindu sê sumpere ac'est'a ce ei au pradatu. . . . in fine că vrê ar' sê scape Franci'a de acést'a populatiune de spioni, care s'a lipitu de acést'a țiera."

In urm'a acestoru-a propuno ca numai 50 de mii sê fie in Franci'a. Adi sunt numai 40 mii, si marele imperatoru si-are asta-di realizata dorinti'a.

Jidanii au fostu totu-de-un'a flagelulu poporeloru. Voltaire li atribue loru caus'a caderii Ispaniei.

In urm'a acestoru-a, d. Codrescu supune guvernulu aceste intrebări:

Legislatiunea nostra, in tote timpurile, n'a fostu lipsita de unele mesure in privinti'a Jidavoru; a vedutu cu bucuria si pre guverne luandu ore care mesure contr'a ravagelor de prin comunele rurale, pe cari toti le sciu. Intrebăinse ce efectu au avutu acele mesure? Pre de o parte sê dă ordine sê nu fia tolerati ca carcimari prin sate si pre de alt'a li se dău mosiele in arenda, se facu domni! Materi'a acestoru arendări este pre vasta si d'ace'a nu o va atinge, va atinge inse unu singuru casu. Sê dîcemu că scopulu totureru actelor guvernulu sunt bani si numai bani! — Este in adeveru o mare deosebire intre pretiulu arendei mosieloru de preste Milcovu si cele d'in coce. Aci pretiurile sunt multu mai radicate. D. ministru a aretatu ore-care cause ale acestei scaderi, inse n'a marturisitu adeverat'a e usa. Ea este arendarea mosieloru statulu la Ebrei. Si daca guvernulu crede că obtiene pretiuri mai avantajoase de la Ebrei, crediendu că elu nu trebu-e sê aiba de tînta de câtu bani! se insiela, că-ci Jidanulu-daca dă unu pretiu mai mare, elu lasa mosi'a lesinata cu totulu, in nepotintia de a mai produce. Romanulu iubesce pamentulu, brasd'a sa, se ingrisesce sê nu-lu ueida, Jidanulu i suge tota puterea, vietia, pentru a scote bani, lasandu pamentulu in nepotintia de a produce multi ani.

Presiedintele dupa ce vorbesce incetu cu d. Cogalnicenu, lu intrerumpe, dîcundu, că nu eră acestu-a subiectulu interpelării anunciate.

Sgomolu in camera; Cestiunea este mare! sê urmeze!

D. I F ê t u pare că d. ministru de interne s'a unitu cu d-nulu presiedinte pentru a luă cuventulu d-lui Codrescu.

B. C o d r e s c u, urmandu spune că ce efectu are dar mesur'a luata in aparintia de ministru de interne, de a opri pre Ebrei de a fi carcimari in comunele rurale? Inse ce mai facu Jidanii acumu? ieu brevete de negociatori de tutunu, vinu cu acele brevete, — pre cari sunt căte trei-patru inscriși, — prin sate vendu clandestinu rachulu lor falsificatu, si apoi, candu sunt apucati, spunu că vendu tutunu si arêta brevetulu.

O lege d'in anulu 1864 otarese ca Jidanii sê nu pota deveni proprietari de imobile; cu tote aceste pre fia-care dî acést'a lege este violata; pre fia-care dî se vedu Ebrei cumperandu proprietati, contr'a prescrieriloru precise a lo legii. Dar', va dîce guvernulu, acést'a nu me privece pre mine, ci privece pre pârtili contractato sêu pre cele insarcinate, cari, perdiendu unu procesu, perdu si proprietatea in favorea Evreiloru. Dar' ore guvernulu nu este girantu alu respectării legiloru?

Mai este apoi o cestiune. S'a tratatu cu poterile pentru desfiintarea jurisdicțiunii consularie, si poterile, d'in caus'a intrigelor Evreiloru, ne au refusat o; inse mai bine sê mai acceptăm, sê nu ne grabimu, in sa-si Elvetia nu acorda Evreiloru acelea-si drepturi ca si cetatiiloru elvetiani, cu tote aste in Elveti'a nu esiste jurisdicțiune consularia. Sê mai acceptăm dar, si nu pentru desfiintarea jurisdicțiunii consularie, sê acordăm Evreiloru, unei poterii, acelea-si drepturi la noi ca si supusiloru crescini ale aceloru țiere. Sê acceptăm, si nu pentru că ni se acorda favorea de a siedè la mes'a unui boiaru mare, sê lasăm ca elu sê ne inghitia mic'a nostra mosia.

D. Codrescu si-termina astu-felu discursulu, cererile ce face d-sa guvernulu fiind: de a nudămosie in arenda Evreiloru si de a se aplică cu sinceritate mesur'a luata de ministru de interne; de a nu le permite achisitiunea de imobile si de a nu ne espune, pentru desfiintarea jurisdicțiunii consularie, cotrupirii cu totulu de cătra Jidani.

(Va urmă.)

VARIETATI.

. (Junimea Romana d'in Pest'a) va arangia si estimpu balu cu scopu filantropicu, care se va tienè in 29 ianuaru st. n. in sala „Comunității evanghelice.“ Dorimu sê reesa cu rezultate cătu mai frumose.

. (Famosulu conte Haller), mai nainte suspinsu de la demnitatea de prefectu alu districtulu Albei infer., este — tandem aliquando — destituitu.

Dreptatea publica roga pre D. ministru alu dreptății ca sê nu intardie multu cu destituirea baronulu Ap o r Károly, dupa ce tribunalulu celu mai innaltu „opiniunea publica“ l'a suspinsu demultu.

. (Se vorbesce) despre pap'a Piu IX. urmatori'a anecdota interesanta: Pap'a vorbea cu unu episcopu francesu despre timpurile cele rele si strimtoririle beserecei. „Navis Petri non quassatur, Frustra ventis agitur, Non timet naufragium“ lu-magaiă episcopulu. La ce pap'a i-respune urmatoriile: „Ace'a sciu si eu, iubite fiule, că Cristosu a asigurat luntrea contr'a veri-carei fortune, ace'a e rên numai, că n'a ai guratu de asemenea si pre cei d'in luntre.“

. (In Oradea - Mare se vorbesce) că Ludovicu Tisza, frate cu deputatulu Colomanu Tisza, voiesce a renunçiă la postulu sêu de comite supremu. Se dîce că in locul lui se va numi contele Eugeniu Zichy.

. (Statisticu.) Conformu estrasulu oficialu alu tribunalulu pestanu, au remasu d'in an. 1868 in carcerulu numitului tribunalu: 102 barbati si 19 femeie in arestu de investigatiune, cu totulu 121 de individi. In an. 1869 s'au mai adausu cătra acesti-a: 1773 barbati si 459 femeie, cu totulu 2232, asiè dara cu cei d'in an. 1868: 2353. D'intre acesti a fure condamnatu 1570, absolviti 374, pusipre pitioru liberu 289, estradati la alte jurisdicțiuni 23, a fugitu 1 (fû inse prinsu in Bud'a) si au moritu 7. Deci la prim'a ianuaru 1870 remasera in arestu de investigatiune 89 individi.

. (Esportulu romanu de cereale.) Roman'i'a se numera cu privire la cantitatea cea considerabile de cereale, ce esporta pre fia-care anu, intre țierele de class'a prima. In anulu espiratu, Roman'i'a a esportatu mai multe cereale decâtu chiaru Ungari'a. Pretiulu tacatu alu esportulu romanu de cereale fece in anulu 1866 sum'a de 17,600.000 taleri, in 1867: 29,105.437 taleri, in 1868: 41,045.000 taleri; adaugundu se cătra acést'a suma si esportulu de la Kustendjes, pretiulu totalu alu esportulu Romaniei s'a ureatu in 1868 la 46 milioane taleri. Unu sboru inea si mai estra ordinariu alu comerciu-lu Romaniei trebue sê se accepte de la călile ferate, a carorlu construire definitiva se spera parte mare inea in anulu venitoriu.

(Statisticu.) In lun'a lui decemvre 1869 s'au datu la statiunea telegrafica primaria d'in Pest'a: 14,570 depeșie, si anume: 407 in afaceri de statu, 316 relative

la servitiulu telegraficu, 497 pentru burse, 7351 pentru comerciulu, 259 pentru diuarie, 1948 familiarie si 3792 in afaceri diferite. Au sositu la statiunea telegrafica: 16,095 depeșie, si anume: 425 in afaceri de statu, 389 pentru servitiulu telegraficu, 36 pentru burse, 8082 pentru comerciulu, 585 pentru diuarie, 2710 familiarie si 3918 in afaceri diferite. D'intre depeșiele sositu s'au inmanuatu in Pest'a: 15,638, s'au espedatu mai departe prin telegrafulu călile ferate: 254, prin posta 68, nu s'au inmanuatu 135. S'au tramisu 20,268 depeșie. Deci intreg'a comunicatiune lunaria fece 50,933 depeșie. Pentru depeșiele date s'au incassatu 14,061 fl. 83 cr., d'intre cari 10,545 fl. 70 cr. cadu pre comunicatiunea interna.

Sciri electrice.

R o m'a, 3. ian. In cercurile bine informate d'in Rom'a se afirma, că toti prelatii curiei romane oficiali erariului, ai consiliulu de statu si ai tribunalulu canonicu) voiescu a subscrie unu protestu contr'a dogmei relativa la infalibilitatea papei.

M a d r i d u, 3. ian. Asta sera sositu nice respunsulu oficialu alu regelui Italiei in care se dîce: „că regele n'a voitu a exercitã fortia a sup'ra principesei de Genu'a, carea respinge resolutu candidarea fiului sêu de rege alu Ispaniei.“

P a r i s u, 4. ian. Odilon Barrot prim' presidiulu marei comisiuni, carea e insarcinata cu elucrarea legii decentralisatorie. — „Journal des Débats“ spune, că conduit'a imperatulu, observata sub decursulu crizei ministeriale, a fostu strictu parlamentaria. Ollivier si-a asigurat prin alegerea collegiloru sêi d'in centrulu stangu simpatiele intregi Francei.

P a r i s u, 4. ian. Diuariulu „Opinion Nationale“ afirma, că stang'a voiesce a presintã unu interpelatiune relativa la ocuparea Romei prin trepele franceze. — Asta-di s'a notificatu in modu oficialu numirea ministrulu Parietu de presiedinte alu consiliulu de statu.

P a r i s u, 4. ian. Dupa prestarea juramentulu, noui ministri fure presintati ieri imperatesei. Imperates'a respunde că profita de ocasiunea, pentru a dă spressione asigurării, că ministrii numiti prin increderea imperatulu voru intimpinã d'in partea dînsei totu-de-un'a cea mai buna primire.

R o m'a, 4. ian. A sera se vorbiã in cercuri bine informate a le clericaliloru că, la casu candu s'ar' rechiamã corpulu francesu de ocupatiune, imperatulu Austriei se va ingrigi in privinti'a defenderei scaunulu papalu.

P a r i s u, 5. ian. Ministru d'in intru a cassatu censur'a pentru diuariile straine. — Se dîce, că guverne d'in Dani'a si Svedia pregatescu unu memorandumu comunu pentru guvernulu francesu si celu austriacu relativu la esecutarea despusetiuniloru pazei inchiata la Prag'a.

P a r i s u, 5. ian. Diuariulu „Gaulois“ spune, că cortesii voiescu a investi pre regentele Seranno cu putere suverana. — Partita principelui de Montpensier e forte activa.

R o m'a, 6. ian. Se vorbesce despre unu memorandumu, inmanuatu papei de mai multi episcopi, cari agiteza in contr'a dogmei de infalibilitate, inse nu e prospectu, ca opusetiunea sê castige majoritatea.

R o m'a, 6. ian. Asta-di se tienù a dou'a siedintiã publica a conciliulu ecumenicu. Nu se potu publicã neci unu decret, fiindu că lucrările dogmatece nu s'au terminatu inca. Dupa mēsa, ss. parinti pusera in manile papei credeiulu loru catolicu dupa formul'a lui Piu IV.

Respunsuri. Dlui G . . I . . in Dev'a. De aici se spedesce regulatu si numai speditur'a oficiulu postulu d'in Dev'a pote sê dee deslucire a sup'ra pretinsei neregularități, carea se intempla acolo.

Dlui S . . . la, in Zimbru. Sunteti prenotati intocmai. Adres'a indreptata se va reinnoi de la anulu nou.

Dlui I . . . G . . . in Bistr'a. Am facutu cercotare la administratiunea diariulu, adres'a-ve s'a gasitu in tota regul'a, vi s'a speditu asemenea regulatu, deci nrii pretinsi a fi peruti trebue sê se fia ratecitu pre la oficiile postale de Abrudu sêu Campeni. Cu tote aceste Nrii cari lipsescu vi se voru tramite toti, dar' nu scimu cari. Binevoiti a-i reclamã a nume, că-ce dupa spressionea „septeman'a trecuta“ este cu nepotintia a ne orientã.

Dlui F . . . Pl . . . in Slatin'a. S'a facutu.

Proprietariu, editoriu si redactoru respundietoriu.

ALESANDRU ROMANU.